

Handlings- og økonomiplan 2018-2021 – kortversjon

Sola kommune
Rådmannens forslag

Omstilling for framtiden

Kommunens økonomiske rammebetingelser har endret seg og inntektsgrunnlaget er svekket som følge av redusert aktivitet og lav økonomisk vekst i vår region. Det er avgjørende for videre økonomisk bærekraft at kommunen tilpasser sine aktiviteter til de økonomiske rammebetingelsene. Kommunen står ovenfor langsiktige utfordringer for å opprettholde velferdstjenester på dagens nivå. Dette krever kontinuerlig fokus på omstilling, endring og fornying.

Konjunkturedgang og lavere inntektsnivå

Regionen har de siste årene opplevd en kraftig konjunkturedgang med tilhørende lav økonomisk vekst. Lav oljepris og reduserte investeringer på norsk sokkel har ført til redusert aktivitet i petroleumsnæringen og nedbemanning i mange bedrifter. Ringvirkningene av lav oljepris og en nedbemanning i oljesektoren er fortsatt tydelige, og vil med stor sannsynlighet vedvare i perioden. 2017 er det året hvor Sola kommune har merket en betydelig reduksjon i skatteinntekter. Skattevekst per september 2017 er på minus 4,1 % sammenlignet med samme tid i fjor. Skattenivået i Sola er lavere enn tidligere år. I 2015 hadde Sola kommune skatteinntekter per innbygger på 141,5 % av landsgjennomsnittet. I 2017 ser det ut til at skatteinntekter per innbygger vil bli om lag 124 % av landsgjennomsnittet. Dette nivået videreføres i planperioden. Ved utgangen av september var arbeidsledigheten på 4,3 % i Sola, mens ledigheten på landsbasis og i Rogaland var på henholdsvis 2,5 % og 3,4 %. Sola er den kommunen som har høyeste ledighet i fylket.

Befolkningsvekst

Konjunkturedgangen har medført lavere befolkningsvekst enn tidligere anslått. Befolkningsvekst per 31.12.16 var på minus 0,3 %. Det legges nå til grunn en vekst på 0,9 % i snittet i planperioden. Til sammenligning var befolkningsprognosen for 2017-2020 i snitt på 1,4 %. Lavere befolkningsvekst har gitt utslag i lavere etterspørsel etter barnehageplasser.

Omstilling

Gode og tilpassede kommunale tjenester er viktige for innbyggernes livskvalitet, velferd og folkehelse. Redusert økonomisk handlingsrom stiller store krav til oss og skaper behov for nye løsninger og nye måter å jobbe på. Sola kommune leverer tjenester av god kvalitet. Vi har et godt utgangspunkt og er i en bedre

situasjon enn mange andre kommuner. Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2018-2021 er i hovedsak basert på videreføring av vedtatt HØP 2017-2020. For å oppnå budsjettbalanse i 2018-2021 i tråd med inntektsforutsetningene som er lagt til grunn, foreslår rådmannen et samlet omstillingskrav på kr 37,2 mill. i 2018, herav kr 13,4 mill. i spesifiserte omstillingstiltak og kr 23,8 mill. i generell omstilling, jamfør omtale i kapittel 2.5 Omstilling. Dette videreføres i planperioden og øker i årene 2019 og 2020.

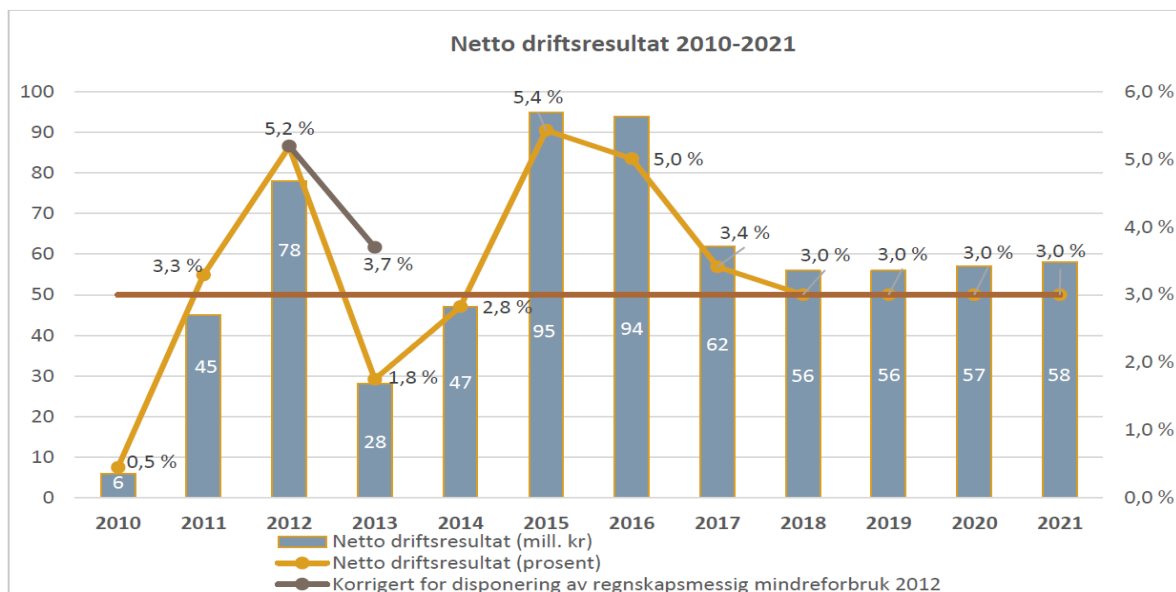
Framtidens velferdsutfordringer

Sola kommune står, som resten av landet, ovenfor langsiktige utfordringer for å opprettholde velferdstjenester på dagens nivå, særlig i lys av endrende økonomiske rammebetingelser. FFF (forenkling, forbedring og fornying) vil fortsatt være kommunens viktigste omstillingsstrategi. I tillegg erkjenner vi at framtidens utfordringer ikke kan løses av kommunen alene. Samarbeid mellom kommunen og innbyggerne, og innbyggerne seg imellom er sentralt for å skape et godt lokalsamfunn for alle. Sammen med innbyggerne våre må vi finne nye måter å utvikle faglige, økonomiske og sosialt bærekraftige løsninger.

Økonomiske måltall

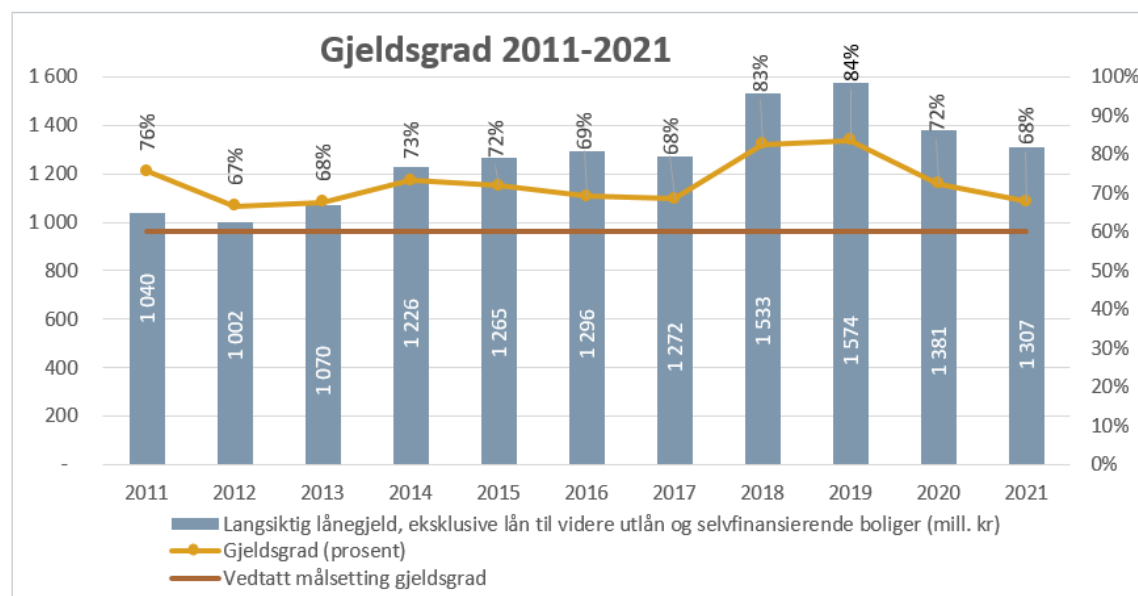
Forslaget i driftsbudsjettet innebærer et netto driftsresultat på 3 % i tråd med kommunestyrets vedtatte målsetting, jamfør figur under. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde økonomisk handlingsrom og tilfredsstillende egenfinansiering av investeringer.

Gjeldsgrad eksklusiv lån til videre utlån (startlån og utlån til tomteselskapet) samt lån for selvfinansierte byggeprosjekter blir på 83 % i 2018, 84 % i 2019, 72 % i 2020 og 68 % i 2021. 2019. Investeringsnivået i rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan 2018-2021 er høyt og er i underkant av kr 1,5 mrd.

Figur under viser gjeldsgrad (eksklusiv startlån, lån til Sola tomteselskap KF og lån for selvfinansierte byggeprosjekter). Som et ledd for å redusere gjeldsbelastning legger rådmannen videre til grunn at det

betales avdrag utover minimumsavdrag, på kr 49 mill. i 2018, kr 66,6 mill. i 2019, kr 81 mill. i 2020 og kr 81 mill. i 2021. Rådmannen påpeker at ferdigstillelse av Jåsund skole ligger i neste planperioden.

Frie inntekter

Sola kommune har opplevd en sterk nedgang i skatteinntekter i 2017. Skatteanslaget for 2017 er nedjustert, jamfør k-sak 9/17 *Budsjettoppfølging 2017 – drift per 31.08.17*. Forventet skattevekst i 2017 er på minus 4,6 %, beregnet til 124 % av landsgjennomsnittet. Dette er 17,5 prosentpoeng lavere enn i 2015. Rådmannen legger til grunn et

konservativt anslag og forutsetter at skatteinntekten i Sola i 2018 blir på omtrent samme nivå som i 2017, det vil si 124 % av landsgjennomsnittet. Som følge av dette anslås det en skattevekst i 2018 på 2,9 % i forhold til nedjustert vekst på minus 4,6 % i 2017. Det budsjetteres med sum frie inntekter for 2018 på kr 1.436,9 mill.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

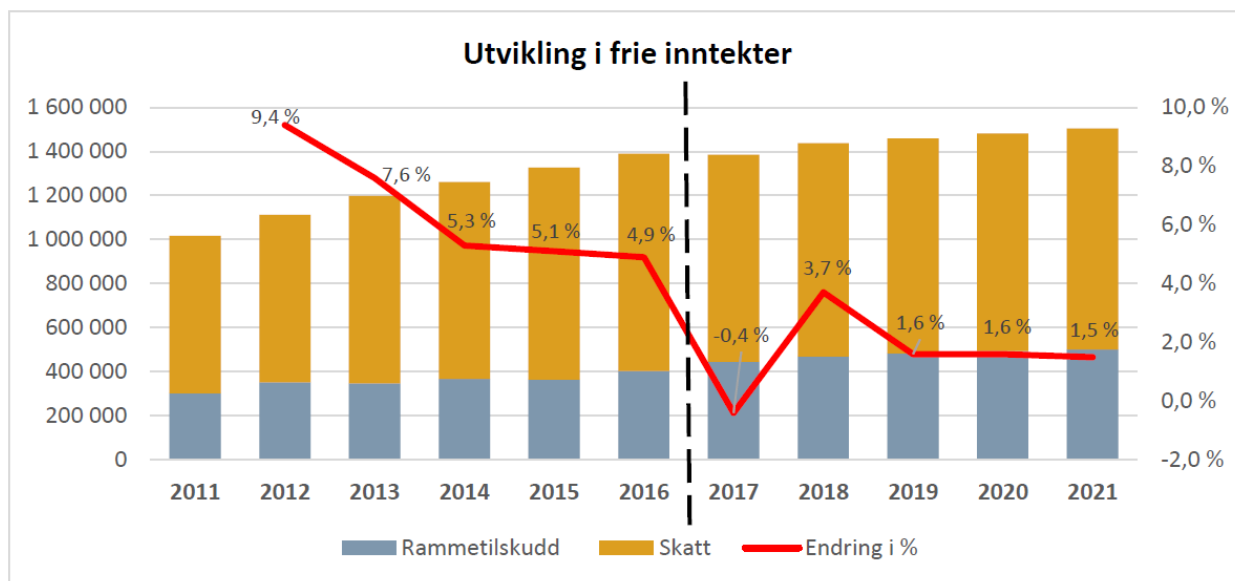
Rådmannen foreslår å øke statlig regulerte egenbetalinger innen levekår og barnehage i tråd med forslaget til statsbudsjettet 2018. De øvrige egenbetalingene innen levekår og billett- og leiepriser for kommunale idrettsanlegg og gymsaler foreslås økt med 2,6 % i tråd med kommunal deflator i forslag til statsbudsjettet 2018. Billettprisene for svømmebasser foreslås økt med 10 %. Som følge av vedtaket i Utvalg for levekår, møte 5. april 2017, sak 12/17 *Innføring av egenandel for fysioterapitjenester* innføres egenbetaling for fysioterapi fra og med 2018. VAR-gebyrene foreslås økt med 3 % på vann, 5 % på avløp og 4 % på renovasjon.

Hovedprioriteringer drift

Kommunens inntektsgrunnlag er betydelig svekket de siste årene, og økonomisk handlingsrom er negativt i

årene 2018-2020. Figur under viser vekst i kommunens frie inntekter fra og med 2011 til og med 2016 samt prognose fra og med 2017 og videre i planperioden.

Rådmannen har gjennom arbeidet med Handlings- og økonomiplan 2018-2021 gjennomført en streng prioritering av nye tiltak i drift. I arbeidet med HØP 2018-2021 har rådmannen tatt utgangspunkt i vedtatt Handlings- og økonomiplan 2017-2020 samt andre politiske vedtak. Tiltak foreslått i denne planen er kun tiltak som rådmannen vurderer er nødvendige, hvor kostnader vil påløpe uansett budsjettdekning. Flere av de foreslåtte tiltakene er videreføring av vedtatte tiltak i HØP 2017-2020. Det er i hovedsak tatt hensyn til begge tertialrapportene i 2017 samt f-sak 02/2017 *Inndekning av mindreinntekt skatt* 2017 behandlet av formannskapet 29. august 2017.

Eksempler på forslag til tiltak i driftsbudsjettet i 2018 inkludert spesifiserte omstillingstiltak

Oppvekst og kultur

- Tidlig innsats i skole og barnehage, kr 0,9 mill.
- Demografikostnader skole finansieres av skolenes eksisterende budsjetttramme
- Styrkingstiltak 1.- 4. trinn, finansieres gjennom øremerket tilskudd, kr 6,7 mill.
- Styrking norsk, første klassetrinn, kr 0,6 mill.
- Reduksjon sentral pott SFO, kr -0,4 mill.

- Økning av antall fremmedspråklige grunnskoleelever, kr 1,2 mill.
- Økning av antall voksne grunnskoleelever, kr 0,6 mill.
- Demografi- og aktivitetsøkning PPT, kr 0,5 mill.
- Økt pedagognorm kommunale og private barnehager, kr 2,9 mill.
- Økt voksentetthet i barnehage, kr 0,5 mill.
- Redusert aktivitet kommunale barnehager, kr -2,5 mill.
- Tiltak barn, unge og familier, styrking barnevernet, kr 0,9 mill.

Levekår

- Økt bidrag legevakt/K46/Krisesenter/Funkis-
huset/Pasientskadeerstatning, kr 0,8 mill.
- Justering av basistilskudd fastleger, kr 1,5 mill.
- Besparelse kjøp av institusjonsmat helårseffekt,
kr -3,2 mill.
- Omlegging renhold levekår og eiendom, netto
effekt kr -2,4 mill.
- 2,2 årsverk som boassistenter, helårseffekt i
2018, kr 0,7 mill.
- Fritt brukervalg og økt behov avlastning/miljø-
tjenesten/BPA, kr 0,6 mill.
- Økt refusjon ressurskrevende tjenester, kr -3 mill.
- Økt behov boliger i Miljøtjenesten, kr 1,4 mill.
- Psykisk helsearbeid og rus, redusert statlig
finansiering av stillinger, kr 0,8 mill.
- Økt stillingsressurs NAV, kr 0,7 mill.
- Hjelpemiddeltekniker, kr 0,7 mill.
- Innføring egenandel fysioterapi, kr -0,6 mill.

Samfunnsutvikling

- Samskaping, Smartby, medvirkning i kommune-
plan og reisevaneundersøkelse, kr 0,4 mill.
- Bygg og anlegg som tas i bruk, FDV-kostnader,
kr -1,4 mill.
- Redusert vedlikehold Eiendom, kr -0,6 mill.
- Endring i tilsynsordninger kveldstid svømme- og
idrettshaller, kr -0,6 mill.
- Redusert offentlig bading fra sju til seks dager i
uken, kr -0,1 mill.
- Redusere kjøp av varer og tjenester, kr -0,6 mill.
- Overføre ansvar av flagging til lag og foreninger,
kr -0,15 mill.
- Redusere tilskudd til lag og forening idrett,
kr -0,25 mill.

- Redusere asfaltering vei, kr -0,2 mill.

Rådmannen med sentrale staber

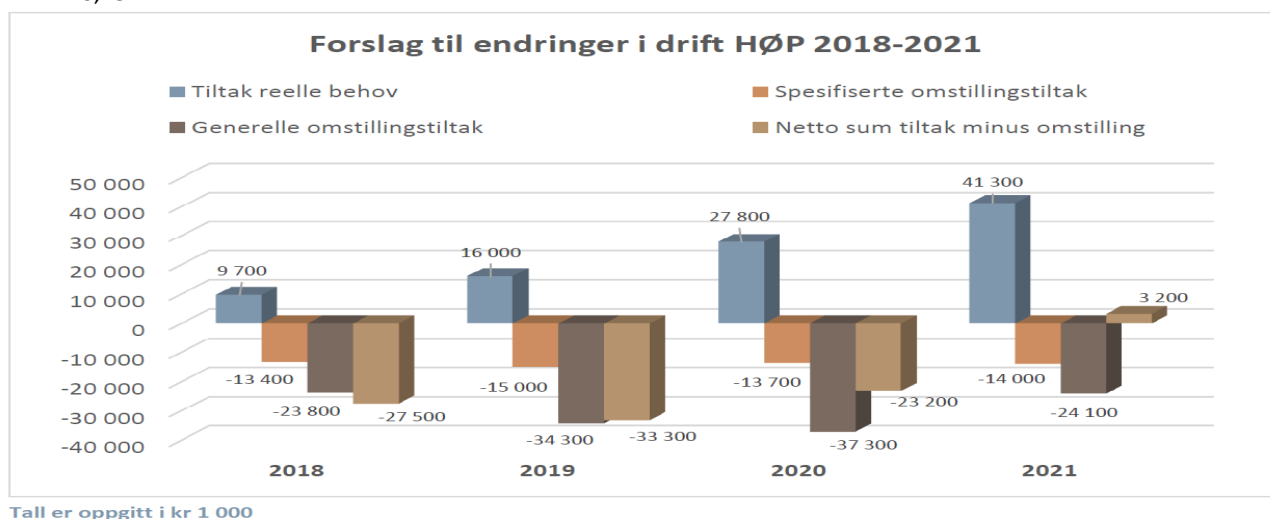
- Økt lisens- og vedlikeholdsutgifter, kr 1 mill.
- KS deltakelse i digitaliseringsnettverk, kr 0,5 mill.

Generell omstilling

For å oppnå budsjettbalanse hvert år i planperioden i tråd med inntektsforutsetningene som er lagt til grunn, foreslår rådmannen ytterligere omstilling på kr 23,8 mill. i 2018, kr 34,3 mill. i 2019, kr 37,3 mill. i 2020 og kr 24,1 mill. i 2021. Den generelle omstillingen er fordelt mellom rådmannen og tjenesteområdene i henhold til tentativt fordeling av vedtatt budsjett 2017, jamfør tabell under.

Område	Andel	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Rådmannen med sentrale staber og politisk nivå med sekretariat	6,9 %	1 651 000	2 380 000	2 592 000	1 671 000
Tjenesteområde Oppvekst og kultur	52,8 %	12 562 000	18 112 000	19 717 000	12 732 000
Tjenesteområde Levekår	31,0 %	7 373 000	10 632 000	11 575 000	7 474 000
Tjenesteområde Samfunnsutvikling	9,2 %	2 191 000	3 159 000	3 439 000	2 220 000
Sum Sola kommune	100,0 %	23 777 000	34 283 000	37 323 000	24 097 000

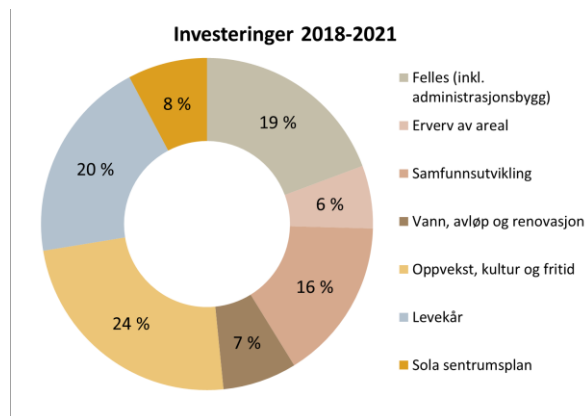
Figuren under viser hvordan rådmannens samlede forslag til HØP 2018-2021 er fordelt på tiltak nødvendige behov, spesifiserte omstillingstiltak, generelle omstillingstiltak og nettosum. Grafen leses slik at kr 9,7 mill. i 2018 er relatert til tiltak nødvendige behov, mens kr -13,4 mill. er spesifiserte omstillingstiltak og kr -23,8 mill. er den generelle omstillingen. Netto effekt innebærer en reduksjon på kr -27,5 mill. i 2018 i forhold til opprinnelig vedtatt budsjett 2017.

Investeringer

Forslag til investeringsbudsjettet er på kr 1,494 mrd. i planperioden 2018-2021. Herav blant annet kr 282,9 mill. til felles inkl. administrasjonsbygg, kr 105,7 mill. knyttet til VAR-sektoren, kr 113,4 mill. som følge av Sola sentrumsplan og kr 57,3 mill. til prosjekter innen idrett. Videre er det satt av kr 351,7 mill. til prosjekter innen Oppvekst og kultur og kr 305,4 mill. til prosjekter innen Levekår. Figuren under viser prosentvis fordeling av investeringer mellom de ulike områdene.

Større investeringsprosjekter 2018-2021 med totale budsjettammer:

Oppvekst og Kultur

- Ny skole Jåsund, kr 293 mill., planlagt ferdig 2023
- Ny skole Sentrum/Åsen, kr 269 mill., planlagt ferdig 2021
- Grannes skole, tilbakeføring av klasserom og utearealer, kr 10,7 mill., planlagt ferdig 2019
- Ombygging av Kornbergvegen 23/Skjalgstova barnehage, kr 9,8 mill., planlagt ferdig 2020
- Utskifting av SMARTBoards til interaktive flatskjermer, kr 9,4 mill., planlagt ferdig 2019
- Storevarden skole, utvidelse, kr 9,2 mill., planlagt ferdig 2019.

Levekår

- Ny sjukeheim Sola sentrum, kr 283 mill., planlagt ferdig 2020
- 4 boliger med base Kjelsberg ring, rus/psykiatri, kr 39,6 mill., planlagt ferdig 2019
- 6 boliger med base, pilotprosjekt, kr 27,1 mill., planlagt ferdig 2020
- Småhus midlertidige/permanente, kr 20,5 mill., planlagt ferdig 2020
- Erstatning av utleieboliger B05, kr 10,5 mill., planlagt ferdig 2018.

Kommunens fellesområde og samfunnsutvikling

- Nytt rådhus, kr 305,5 mill., planlagt ferdig 2019
- Inventar nytt rådhus, kr 15,3 mill., planlagt ferdig 2019
- Ny kirke Sola sentrum, kr 87,25, planlagt ferdig 2020
- Erverv av areal, kr 89,6 mill. i planperioden
- Turveier, kr 24,5 mill., planlagt ferdig 2019
- Infrastruktur regionalt sykkelanlegg, kr 23,2 mill., planlagt ferdig 2019
- Uteanlegg regionalt sykkelanlegg, kr 13,8 mill., planlagt ferdig 2019
- Skytehall Forus Bedriftsidrettsarena, kr 13,1 mill., planlagt ferdig 2018
- VAR-sektoren, kr 105,7 mill. i planperioden

Prosjekter som følge av Sola sentrumsplan

- Parkeringsanlegg Sola sentrum nord, kr 70,6 mill., planlagt ferdig 2019
- Parkeringsanlegg Sola sentrum øst, kr 18 mill., planlagt ferdig 2018
- Festplass Sola sentrum, kr 16,1 mill., planlagt ferdig 2019
- Vestre ringvei Sola sentrum, kr 12,8 mill., planlagt ferdig 2019
- VA Sola sentrum øst, ved sykehjem, kr 9 mill., planlagt ferdig 2018
- Kongshaugveien Sola sentrum, kr 7,5 mill., planlagt ferdig 2019
- VA Vestre ringvei, kr 6,9 mill., planlagt ferdig 2018

TABELL: HOVEDTALL

2018		2021
Antall Solabuer		
26 146	Per 1. januar 2018 forventes det at Sola har 26 146 innbyggere med en økning til 26.832 ved utgangen av 2020. I planperioden er det lagt opp til en befolkningsvekst i snitt på 0,8 %.	26 832
Driftsbudsjett		
1 856 597	I rådmannens forslag til HØP 2018-2021 utgjør sum brutto driftsinntekter i 2018 kr 1,86 mrd., med en økning til kr 1,93 mrd. i 2021. Sum driftsutgifter utgjør 1,74 mrd. i 2018 med en økning til kr 1,77 mrd. i 2021. I tillegg kommer eksterne og interne finansinntekter og -utgifter.	1 927 095
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter		
3,0 %	Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. I forslag til HØP 2018-2021 har rådmannen budsjettet med et netto driftsresultat på 3 % i tråd med kommunestyrets vedtak ved behandling av HØP 2017-2020.	3,0 %
Lånegjeld		
1 272 047	Sola kommunes lånegjeld, eksklusive startlån fra Husbanken, videre utlån til Sola tomteselskap KF, samt lån til mellomfinansiering av selvfinansierte byggeprosjekt, utgjør kr 1,27 mrd. per 1. januar 2018 og kr 1,31 mrd. per 31. desember 2021. I tillegg kommer startlån på kr 275 mill., lån selvfinansierte byggeprosjekt kr 160,2 mill. og utlån til tomteselskapet kr 181,7 mill. per 1. januar 2018. Ved utgangen av perioden utgjør startlån kr 415 mill., lån til selvfinansierte byggeprosjekter beregnes til kr 0 mill. og utlån til tomteselskapet kr 226,4 mill.	1 307 082
Kapitalutgifter		
125 700	I kapitalutgifter inngår minimumsavdrag, avdrag utover minimumsavdrag i henhold til kommuneloven samt renteutgifter innlån. Det er tilsammen budsjettet med kr 125,7 mill. i 2018 og kr 173,3 mill. i 2021. Av dette utgjør avdrag utover minimum, kr 277,6 mill. i planperioden. I tillegg er det i forslag til HØP 2018-2021 budsjettet med ekstraordinært avdrag i investeringsbudsjettet med kr 62,2 mill. i planperioden.	173 300
Disposisjonsfond		
121 569	Disposisjonsfond per 1. januar 2018 forventes å være på kr 121,6 mill. Dette tilsvarer 6,5 % av forventende brutto driftsinntekter i 2018	121 569
Investeringer i planperioden		
540 003	Samlet investeringsbudsjett i planperioden er i underkant av kr 1,5 mrd. I 2018 er det foreslått budsjettet med kr 540 mill., kr 475,3 mill. i 2019, kr 302,8 mill. i 2020 og 175,4 mill. i 2021.	175 396
Andel lånefinansiering		
66 %	Andel lånefinansiering i forslag til HØP 2018-2021 er på 66 % i 2018, 34 % i 2019, 0 % i 2020 og 33 % i 2021. Ekstraordinært eiendomssalg i 2019 samt investeringstilskudd til nytt sykehjem i 2020 bidrar til økt egenfinansiering i planperioden.	33 %
Gjeldsgrad		
83 %	I forslag til HØP 2018-2021 legger rådmannen til grunn en gjeldsgrad eksklusive startlån, utlån til Sola tomteselskap KF og selvfinansierte byggeprosjekt på 83 % i 2018, 84 % i 2019, 72 % i 2020 og 68 % i 2021. Dette er høyere enn kommunestyrets vedtatte målsetting om at gjeldsgrad på lang sikt ikke bør ligge over 60 %. Rådmannen vil presisere at gjeldsgrad vil stige i årene etter planperiode på grunn av en del nødvendige investeringer.	68 %

Beløpene oppgitt i kolonnene 2018 og 2021 er beløp i kr 1 000

Politisk behandling av Handlings- og økonomiplan 2018-2021

Formannskapet 21. og 22. november 2017

Kommunestyret 14. desember 2017

Budsjettdokumentene finnes på: www.sola.kommune.no

